

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету управління,
адміністрування та туризму

Свгеній РУДНІЧЕНКО

(підпис)

09

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична економія (у т.ч громадянське суспільство)

Назва дисципліни

Галузь знань 07 – Управління та адміністрування

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Управління торговельним бізнесом і комерційна логістика

Мова навчання – українська

Шифр дисципліни – ОЗП01 Обсяг дисципліни – 4 кредитів ЄКТС

Статус дисципліни: Обов'язкова (дисципліни загальної підготовки (ОЗП))

Факультет управління, адміністрування та туризму

Кафедра економічної теорії, підприємництва та торгівлі

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІР			Залік	Іспит
			Європейські кредити	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	1	1	4	120	51	34		17		69				+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Управління торговельним бізнесом і комерційна логістика» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Робоча програма складена

(підпис автора)

к.е.н. доц. Ольга ГАРВАТ

Ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Схвалена на засіданні кафедри Економічної теорії, підприємництва та торгівлі

(назва кафедри)

Протокол від 26.08.2022 р. № 1. Зав. кафедри

(підпис)

Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету Управління, адміністрування та туризму

Голова вченої ради факультету

(підпис)

Свгеній РУДНІЧЕНКО

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 2022

2 Пояснювальна записка

Дисципліна «Політична економія (у т.ч громадянське суспільство)» є однією із дисциплін загальної підготовки і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньо-професійною програмою «Управління торговельним бізнесом і комерційна логістика». Політична економія (у т.ч. громадянське суспільство) вивчає поведінку та механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами, що прагнуть досягти мети за наявних обмежених ресурсів, котрі можливо застосувати альтернативно. Програма дисципліни орієнтована на глибоке засвоєння теорії функціонального аналізу, основним призначенням якого є аналіз функціональних залежностей між основними економічними параметрами.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – макроекономіка, мікроекономіка, економіка суб'єктів підприємницької діяльності.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **загальні та фахові компетентності**: Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя; здатність до абстрактного мислення, синтезу та аналізу.

- **програмні результати навчання**: асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу; використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях; знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави; демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

Мета дисципліни. Комплексне вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, пізнання основ економічного життя суспільства у взаємозв'язку з потребами та інтересами людей, вивчення проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів при задоволенні зростаючих потреб населення країни, формування ґрунтовних знань про економічну систему суспільства, закони її функціонування і розвитку для розуміння чинників зародження, утвердження і напрямів розвитку сучасних соціально-економічних систем.

Предмет дисципліни. Формування світогляду щодо вміння орієнтуватися в управлінні виробництвом, розподілом, обміном та споживанням життєвих благ, та усвідомлення економічних понять та категорій в сучасному народногосподарському середовищі.

Завдання дисципліни. Вивчення економічних відносин, які складаються між людьми в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ; виявлення сутності та механізму дії економічних законів; визначення закономірностей функціонування ринкового господарства; формування та закріплення навичок студентів до використання економічних понять і категорій.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави та асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права; розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб; використовувати базові знання з організації і ведення домашнього господарства, підприємництва, торгівлі і біржової діяльності; уміти критично мислити при оцінці процесів і явищ в економічній сфері господарювання; відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері; демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; знати базові й структурні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з подальшим застосуванням їх на практиці; вміти критично мислити, з застосуванням аналізу та синтезу у професійних цілях.

3 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
	Лекції	Практичні заняття	СРС
	<i>Сьомий семестр</i>		
Тема 1. Предмет і метод політичної економії. Економічні потреби та інтереси.	2	2	2
Тема 2. Еволюція громадянського суспільства та соціально-економічний устрій суспільства.	2		2
Тема 3. Суспільні відносини власності та економічна система.	2	2	2
Тема 4. Виробництво матеріальних благ. Форми організації суспільного виробництва.	2		2
Тема 5. Гроші і грошовий обіг.	2	2	2
Тема 6. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	2		2
Тема 7. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	2	2	11
Тема 8. Витрати виробництва і прибуток.	2		2
Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.	2	2	2
Тема 10. Підприємство, як товаровиробник.	2		2
Тема 11. Галузеві особливості виробництва.	2	2	2
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт.	2		11
Тема 13. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.	2	2	2
Тема 14. Взаємодія громадянського суспільства і правової держави.	2		2
Тема 15. Сучасні економічні системи.	2	2	2
Тема 16. Суть і структура світового господарства.	2		11
Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем.	2	2	10
Разом за 7-й семестр	34	18/16	69

* по чисельнику 18 по знаменнику 16 (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

4. Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	2	3
1	Предмет і метод політичної економії. Становлення і основні етапи розвитку політичної економії як науки. Предмет політичної економії. Економічні категорії, закони і принципи. Система економічних законів. Функції політичної економії. Місце економічної теорії в системі конкретно-економічних наук. Літ. : [3, с. 6-21], [6, с. 7-30; 46-52], [9, с. 10-52; 53-64]. Економічні потреби та інтереси. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Корисність продукту. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Літ. : [1, с. 5-32], [4, с. 14-25], [6, с. 58-94].	2
1	2	3
2	Еволюція громадянського суспільства та соціально-економічний устрій суспільства. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Громадянське та комунікативні теорії. Функціональні моделі громадянського суспільства. Національні особливості громадянських суспільств. Літ. : [3, с. 270-2831], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368].	2
3	Суспільні відносини власності та економічна система. Власність як економічна категорія. Теорії власності. Привласнення та відчуження. Форми, механізми, принципи, цілі, способи роздержавлення та приватизації. Етапи приватизації в Україні. Літ. : [3, с. 270-2831], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368].	2
4	Виробництво матеріальних благ. Форми організації суспільного виробництва. Поняття виробництва та його фактори. Продуктивні сили. Суспільне виробництво. Суспільний продукт і його структура. Форми організації суспільного виробництва. Товар як економічна категорія Літ. : [6, с. 35-46].	2
5	Гроші і грошовий обіг. Еволюція форм вартості і виникнення грошей. Грошовий обіг і його закони. Грошова система, її основні елементи та типи. Закон грошового обігу. Інфляція. Літ. : [9, с. 117-129].	2
6	Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення. Поняття, основні принципи та функції ринку. Критерії класифікації та структура ринків. Інфраструктура ринку та її елементи. Ринковий механізм та його функції. Конкуренція: суть, види і роль у ринковій економіці. Літ. : [3, с. 99-120], [6, с. 136 - 155], [9, с. 196-220].	2
7	Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Капітал як економічна категорія. Теорії капіталу та їх сучасне	2

	трактування. Капітал і праця. Наймана праця. Закон додаткової вартості – основний мотив товарного виробництва. Літ. : [3, с. 147-300], [6, с. 156-170], [9, с. 149-170].	
8	Витрати виробництва і прибуток. Витрати виробництва, їх суть і класифікація. Економічна природа прибутку. Альтернативні теорії прибутку. Види прибутку та доходи підприємства. Ефективність підприємницької діяльності фірми. Літ. : [6, с. 195-220], [9, с. 178-192].	2
9	Домогосподарство в системі економічних відносин. Домашнє господарство. Раціональне споживання. Права споживачів. Доходи домогосподарств. Витрати домогосподарств. Заощадження. Літ. : [3, с. 136-152], [9, с. 234-269].	2
10	Підприємство, як товаровиробник. Суть, цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Види та функції підприємництва. Теорії та моделі підприємництва. Літ. : [3, с. 155-225], [6, с. 221-253], [9, с. 250-267].	2
1	2	3
11	Галузеві особливості виробництва. Природа і генезис торговельного капіталу. Витрати обігу. Торговельний прибуток і його норма. Генезис, природа і джерела позичкового капіталу. Позичковий процент. Норма позичкового проценту та його динаміка. Літ. : [3, с. 193-225], [9, с. 273-288].	2
12	Суспільне відтворення. Суспільний продукт. Сутність і багатогранність процесу суспільного відтворення. Форми та методи обчислення суспільного продукту. Вартісна та натурально-речова форми суспільного продукту. Літ. : [3, с. 266-283], [6, с. 275-288], [9, с. 300-322].	2
13	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції. Господарський механізм, його суть та елементи. Функції і фактори розвитку господарського механізму. Фінанси в системі економічних відносин. Сутність і структура державного бюджету. Фіскальна політика. Механізм грошово-кредитного регулювання. Літ. : [3, с. 270-283], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368].	2
14	Взаємодія громадянського суспільства і правової держави. Поняття «громадянське суспільство». Політичні організації, партії та сучасні ідеології. Роль громадських неурядових організацій у розвитку громадянського суспільства. Роль соціальних мереж у формуванні громадянського суспільства. Літ. : [1, с. 88-190], [4, с. 35-41].	2
15	Сучасні економічні системи. Сучасні економічні системи. Національні моделі економічних систем. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік. Літ. : [3, с. 284-297], [6, с. 356 -371], [9, с. 382-404].	2
16	Суть і структура світового господарства. Сучасна структура світового господарства. Закономірності розвитку світового ринку. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Літ. : [3, с. 299-390], [6, с. 372-390], [9, с. 414-444].	2

17	Економічні аспекти глобальних проблем. Глобалістика і глобальні проблеми. Причини виникнення глобальних проблем. Сутність та форми прояву «глобалізації» світогосподарських зв'язків. Економічні аспекти і класифікація глобальних проблем. Міжнародне регулювання глобальних проблем. Літ. : [3, с. 322-348], [6, с. 381-408], [9, с. 457-479].	2
Разом за 1-й семестр:		34

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми навчання курсу

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	2	3
1	Предмет і метод політичної економії. Економічні потреби та інтереси. Предмет політичної економії. Економічні категорії, закони і принципи. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Корисність продукту. Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Літ. : [3, с. 6-21], [6, с. 7-30; 46-52], [9, с. 10-52; 53-64]. Еволюція громадянського суспільства та соціально-економічний устрій суспільства. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Громадянське та комунікативні теорії. Функціональні моделі громадянського суспільства. Національні особливості громадянських суспільств. Літ. : [1, с. 5-32], [4, с. 14-25], [6, с. 58-94].	2
2	Суспільні відносини власності та економічна система. Власність як економічна категорія. Теорії власності. Привласнення та відчуження. Форми, механізми, принципи, цілі, способи роздержавлення та приватизації. Етапи приватизації в Україні. Літ. : [3, с. 270-283], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368]. Виробництво матеріальних благ. Форми організації суспільного виробництва. Поняття виробництва та його фактори. Суспільне виробництво. Суспільний продукт і його структура. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Показники ефективності суспільного виробництва. Товар як економічна категорія Літ. : [6, с. 35-46].	2
3	Гроші і грошовий обіг. Еволюція форм вартості і виникнення грошей. Грошовий обіг і його закони. Грошова система, її основні елементи та типи. Закон грошового обігу. Інфляція. Літ. : [9, с. 117-129]. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення. Поняття, основні принципи та функції ринку. Критерії класифікації та структура ринків. Інфраструктура ринку та її елементи. Ринковий механізм та його функції. Конкуренція: суть, види і роль у ринковій економіці. Літ. : [3, с. 99-120], [6, с. 136 - 155], [9, с. 196-220].	2
4	Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і	2

	заробітна плата. Капітал як економічна категорія. Теорії капіталу та їх сучасне трактування. Капітал і праця. Наймана праця. Закон додаткової вартості – основний мотив товарного виробництва. Літ. : [3, с. 147-300], [6, с. 156-170], [9, с. 149-170]. Витрати виробництва і прибуток. Витрати виробництва, їх суть і класифікація. Економічна природа прибутку. Альтернативні теорії прибутку. Види прибутку та доходи підприємства. Ефективність підприємницької діяльності фірми. Літ. : [6, с. 195-220], [9, с. 178-192].	
5	Домогосподарство в системі економічних відносин. Домашнє господарство. Рациональне споживання. Права споживачів. Доходи домогосподарств. Витрати домогосподарств. Заощадження. Літ. : [3, с. 136-152], [9, с. 234-269]. Підприємство, як товаровиробник. Суть, цілі та функції підприємства. Організаційні та правові форми підприємства та їх класифікація. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Види та функції підприємництва. Теорії та моделі підприємництва. Літ. : [3, с. 155-225], [6, с. 221-253], [9, с. 250-267].	2
6	Галузеві особливості виробництва. Природа і генезис торговельного капіталу. Витрати обігу. Торговельний прибуток і його норма. Генезис, природа і джерела позичкового капіталу. Позичковий процент. Норма позичкового проценту та його динаміка. Літ. : [3, с. 193-225], [9, с. 273-288]. Суспільне відтворення. Суспільний продукт. Сутність і багатогранність процесу суспільного відтворення. Форми та методи обчислення суспільного продукту. Вартісна та натурально-речова форми суспільного продукту. Літ. : [3, с. 266-283], [6, с. 275-288], [9, с. 300-322].	2
7	Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції. Господарський механізм, його суть та елементи. Функції і фактори розвитку господарського механізму. Фінанси в системі економічних відносин. Сутність і структура державного бюджету. Фіскальна політика. Механізм грошово-кредитного регулювання. Літ. : [3, с. 270-283], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368]. Взаємодія громадянського суспільства і правової держави. Поняття «громадянське суспільство». Політичні організації, партії та сучасні ідеології. Роль громадських неурядових організацій у розвитку громадянського суспільства. Роль соціальних мереж у формуванні громадянського суспільства. Літ. : [1, с. 88-190], [4, с. 35-41].	2
8	Сучасні економічні системи. Сучасні економічні системи. Національні моделі економічних систем. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік. Літ. : [3, с. 284-297], [6, с. 356 -371], [9, с. 382-404]. Суть і структура світового господарства. Сучасна структура світового господарства. Закономірності розвитку світового ринку. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків. Літ. : [3, с. 299-390], [6, с. 372-390], [9, с. 414-444].	2
9	Економічні аспекти глобальних проблем.	2

	Глобалістика і глобальні проблеми. Причини виникнення глобальних проблем. Сутність та форми прояву «глобалізації» світогосподарських зв'язків. Економічні аспекти і класифікація глобальних проблем. Міжнародне регулювання глобальних проблем. Літ. : [3, с. 322-348], [6, с. 381-408], [9, с. 457-479].	
	Разом:	18/16*

* по чисельнику 18 по знаменнику 16 (розрахунок здійснюється відповідно до розкладу занять)

4.3 Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних занять, виконанні індивідуальних завдань, підготовки до виконання контрольної роботи, тестового контролю, підсумкового контрольного заходу.

Обсяг самостійної роботи для студентів денної форми навчання з дисципліни «Політична економія (у т.ч. громадянське суспільство)» становить 69 годин.

Вона включає:

опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем та питань, що передбачені для самостійного опрацювання; опрацювання навчальної літератури при підготовці до практичного заняття; підготовка до поточного тестового контролю; підготовка до проведення контрольних заходів (здача змістових модулів, написання контрольної роботи, іспит тощо).

Зміст самостійної роботи студентів денної форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	2	3
1	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 1. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 6-21], [6, с. 7-30; 46-52], [9, с. 10-52; 53-64].	2
2	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 2. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [1, с. 5-32], [4, с. 14-25], [6, с. 58-94].	2
3	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 3. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 270-2831], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368].	2
4	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 4. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [6, с. 35-46].	2
5	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 5. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [9, с. 117-129].	2
6	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 6. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 99-120], [6, с. 136 - 155], [9, с. 196-220].	2
7	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 7. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до тестового контролю 1 (Т 1 – 6). Літ. : [3, с. 147-300], [6, с. 156-170], [9, с. 149-170].	11
8	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 8. Підготовка до практичного заняття.	2

	Літ. : [6, с. 195-220], [9, с. 178-192].	
9	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 9. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 136-152], [9, с. 234-269].	2
10	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 10. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 155-225], [6, с. 221-253], [9, с. 250-267].	2
11	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 11. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 193-225], [9, с. 273-288].	2
12	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 12. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи (Т 1 – 11). Літ. : [3, с. 266-283], [6, с. 275-288], [9, с. 300-322].	11
13	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 13. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 270-283], [6, с. 310-331], [9, с. 355-368].	2
14	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 14. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [1, с. 88-190], [4, с. 35-41].	2
15	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 15. Підготовка до практичного заняття. Літ. : [3, с. 284-297], [6, с. 356 -371], [9, с. 382-404].	2
16	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 16. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до тестового контролю 1 (Т 7 – 16). Літ. : [3, с. 299-390], [6, с. 372-390], [9, с. 414-444].	11
17	Опрацювання лекційного матеріалу з теми 17. Підготовка до підсумкового контрольного заходу. Літ. : [3, с. 322-348], [6, с. 381-408], [9, с. 457-479].	10
	Разом:	69

5 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням тренінгів, практикумів, презентацій), самостійна робота (індивідуальні завдання; реферат) і мають за мету – оволодіння здобувачами спеціальною термінологією і набуття ними практичних навичок з управління якістю за різними методиками, з урахуванням особливостей підприємницької діяльності.

У процесі навчання використовуються такі методи навчання: пояснення, розповідь, лекція, бесіда, навчальна дискусія, демонстрування, спостереження, виконання вправ, практичних завдань тощо.

На лекціях використовуються мультимедійні презентації, на практичних заняттях – робота в групах, розв’язування ситуаційних завдань, кейси тощо.

6 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю: усне опитування на практичному занятті; тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми; презентація індивідуальних завдань; оцінювання виконання домашніх завдань тощо.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю. Здобувач, який набрав негативний середньозважений бал за поточну роботу, вважається

невстигаючим. При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни.

Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

7 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання студентів у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; знання теоретичного матеріалу з теми лекції; вільне володіння спеціальною термінологією; своєчасна презентація практичних завдань.

Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням, яке він має пройти в модульному середовищі.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.

Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.
--------------	--

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль, іспит	
Практичні заняття №:				Контрольна робота	Тестовий контроль:		Підсумковий контрольний захід
1	.	.	8	T (1-11)	T (1-6)	T (7-16)	1
ВК* : 0,2				0,3	0,1		0,4

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт, Т – тема дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного здобувача складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати здобувач, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється здобувачу:

Сума балів за тестове завдання	1-13	14-16	17-22	23-25
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому, за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного

				матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Предмет та функції політекономії.
2. Методи пізнання економічних явищ та процесів.
3. Економічні закони та категорії.
4. Продуктивних сили і виробничі відносини.
5. Економічні потреби та інтереси суспільства, їх суть та структура.
6. Історичні етапи становлення та розвиток політичної економії.
7. Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку.
8. Економічна система суспільства: сутність, цілі та основні структурні елементи.
9. Типи економічних систем.
10. Сутність відносин власності та їх місце в системі виробничих відносин.
11. Суб'єкти та об'єкти власності.
12. Типи, форми власності та їх еволюція.
13. Механізм приватизації: суть, принципи, види і методи здійснення.
14. Сутність і структура суспільного виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво.
15. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне виробництво.
16. Товар та його властивості. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.
17. Величина вартості товару. Закон вартості та його функції. Альтернативні теорії вартості.
18. Еволюція форм вартості та виникнення грошей.
19. Сутність та функції грошей. Грошовий обіг. Суть, закону грошового обігу.
20. Інфляція: суть, причини та соціально – економічні наслідки.
21. Капітал, як економічна категорія. Постійний та змінний капітал.
22. Перетворення грошей на капітал. Загальна формула капіталу.
23. Основний і оборотний капітал. Оборот капіталу.
24. Фізичне і моральне зношування основного капіталу. Амортизація.
25. Робоча сила як товар.
26. Механізм створення додаткової вартості. Норма та маса додаткової вартості.
27. Заробітна плата, суть, форми і системи. Функції заробітної плати.
28. Номінальні і реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата.
29. Ринок як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти ринкової економіки.
30. Функції та структура ринку.
31. Інфраструктура ринку та характеристика її складових.
32. Ринковий механізм та його основні елементи.
33. Сутність і форми конкуренції.
34. Закон конкуренції і його функції.
35. Сутність монополії і монополізму, їх соціально – економічні наслідки.
36. Форми монополій.
37. Витрати виробництва, їх суть та види.
38. Собівартість її структура і значення.
39. Сутність прибутку та його види.
40. Норма прибутку. Рентабельність.
41. Підприємство: суть, форми і види.
42. Капітал підприємства.
43. Кругообіг та обіг капіталу.
44. Підприємництво: суть, види та функції.
45. Суть акціонерного капіталу. Акціонерне товариство.
46. Акції: суть, функції та види. Контрольний пакет акцій.
47. Аграрні відносини: зміст, сутність та особливості.
48. Земельна рента її суть та причини виникнення. Види земельної ренти. Ціна землі.

49. Агропромислова інтеграція і АПК.
50. Сутність, види та джерела формування доходів.
51. Розподіл та перерозподіл доходів.
52. Сімейні доходи, їх структура та використання.
53. Заробітна плата як економічна категорія. Форми організації оплати праці.
54. Зайнятість: соціально – економічний зміст та форми прояву.
55. Безробіття: суть, причини та види.
56. Суть суспільного відтворення.
57. Форми суспільного відтворення та їх види.
58. Суть та структура суспільного продукту. Загальні та кінцеві результати суспільного виробництва.
59. Національне багатство та його структура.
60. Економічна та соціальна ефективність; Показники економічної ефективності.
61. Сутність економічного циклу, та його фази.
62. Види економічних циклів.
63. Шляхи виходу з кризи.
64. Структурні кризи.
65. Суть, структурні елементи фінансово – господарського механізму.
66. Суть фінансів та структура фінансової системи.
67. Державний бюджет, як основна ланка фінансової системи.
68. Суть, причини та види податків.
69. Кредитна система суспільства.
70. Банківська система та її елементи.
71. Суть та види цін. Методи ціноутворення.
72. Держава в ринковій економіці та її функції.
73. Форми державного регулювання економіки.
74. Основні методи державного регулювання.
75. Функції державного регулювання.
76. Держава: поняття, причини виникнення, ознаки.
77. Функції держави.
78. Форми державного управління.
79. Стосунки між державою та громадянами.
80. Основні моделі та альтернативні теорії походження держави.
81. Основні методи державного регулювання економіки України.
82. Сутність, ознаки громадянського суспільства та основні тенденції його розвитку.
83. Структура громадянського суспільства.
84. Функції громадянського суспільства.
85. Історична еволюція громадянського суспільства та генезис уявлень про нього.

9 Методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Політична економія (у т.ч. громадянське суспільство)» в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

1. Гарват О. А. Політична економія (у т.ч. громадянське суспільство) : конспект лекцій для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Хмельницький: ХНУ, 2022. – 55 с. (електронний варіант).

10 Рекомендована література

Основна

1. Бабін Б. В., Ковбан А. В. Права людини та громадянське суспільство : навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів. – Одеса : Фенікс, 2014. – 320 с.
2. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
3. Ємець О. І., Репела Н. П., Татунчак Я. І. Політична економія : навч. посібник / за науковою ред. к.е.н., доц. О. І. Ємець. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М. м. Івано-Франківськ. 2017. 328 с.
4. Краснопольська Т. М. Взаємодія громадянського суспільства та правової держави : навч.-метод. посібник. Одеса : Фенікс, 2015. – 104 с.
5. Макаренко П. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Кончаковський Є. О. Політична економія : навч. посібник. Полтава : РВВ ПДАА, 2013. 295 с.
6. Пасемко Г. П. Політична економія: навч. посібник. Харків : ХНАУ, 2020. 415 с.
7. Політична економія : навч. посібник / за ред. Г. І. Башнянин, Є. С. Шевчук. Львів : Магнолія 2006, 2018. 312 с.
8. Практикум з навчальної дисципліни «Політична економія» для студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / уклад. І. Ф. Лісна, Т. С. Черкашина, Т. Є. Калашник, Т. В. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 154 с.
9. Щетинін А. І. Політична економія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 480 с.

Додаткова

1. Зазимко А.З. Політична економія: Структурно-логічний навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2005. 358 с.
2. Економічна теорія: Політекономія : підручник / За ред. В.Д.Базилевича. Київ «Знання-Прес», 2007. 615 с.
3. Економічна теорія. Політекономія : підручник / За ред. В.М. Тарасевича. Київ : Знання, 2012. 206 с.
4. Кривенко К. Т., Савчук В. С., Беляєв О. О. Політична економія : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2001
5. Крупка М. І., Островерх П. І., Реверчук С. К. Основи економічної теорії : підручник. Київ : «Атака», 2001
6. Мочерний С. В. Політична економія : навч. посібник. Київ «Знання-Прес», 2002
7. Мочерний С. В., Устенко О. А., Фомішин С. В. Політична економія : навч. посібник. Херсон : Видавництво Дніпро», 2002
8. Орехівський Г. А. Політекономія : навч. посібник. Київ : Каравела, 2008. – 296 с.
9. Політична економія : навч. посібник /За ред.. О. В. Рибалкіна, В. Г.Бодрова. Київ : Академвидав, 2007. – 672 с.
10. Федоренко В. Г. Політична економія : підручник Київ : Алерта, 2015. – 487 с.

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище. URL: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=8354>
2. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
3. Репозитарій ХНУ. URL: <https://library.khmnu.edu.ua/#>